

اهداف، اصول و انواع برنامه‌های پرورش تیزهوشان

نوشته سیلوپا پترشارکا

ترجمه فاطمه یزدانی دماوندی

در این پژوهش به سوالات و موارد کلی پرورش تیزهوشان پرداخته می‌شود. برنامه خوب چه اهدافی دارد؟ چطور می‌توان مطابق با نیازهای دانش‌آموزان و به صورت خاص برای آنان آموزش داد؟ برای پاسخ به این سوالات مواردی توصیه می‌شوند و برخی شیوه‌های آموزش تیزهوشان (از قبیل تسریع تحصیلی، غنی‌سازی، جداسازی و کار پروژه‌ای) شرح داده می‌شوند. کلمات کلیدی: اهداف پرورش استعداد، آموزش اختصاصی، تسریع تحصیلی، غنی‌سازی، جداسازی، کار پروژه‌ای

جامعه امروز بیش از هر زمان دیگری به افراد تیزهوش خود نیاز دارد. به تدریج که جامعه پیچیده‌تر می‌گردد نیاز به آموزش تیزهوشان نیز آشکارتر می‌شود. شناسایی و کشف دانش‌آموزان تیزهوش اولین گام در پرورش استعداد است و کارهای جدی و طولانی پس از آن باید انجام پذیرند. مدل سه بخشی پرورش استعدادها سه مرحله فرایند کار بر روی دانش‌آموزان تیزهوش را تشریح می‌نماید. اولین مرحله توصیف است. یعنی باید تیزهوشی را تعریف کرد. در مرحله دوم بر اساس تعریفی که از تیزهوش می‌شود می‌توان این دانش‌آموزان را «شناسایی» نمود و پس از شناسایی و انتخاب آنان می‌توان مرحله «پرورش» را آغاز کرد و برنامه‌های خاصی هم برای آنها طرح‌ریزی و اجرا نمود. به سادگی می‌توان نتیجه گرفت که قبل از پرورش باید مراحل توصیف و شناسایی دانش‌آموزان تیزهوش

به طور کامل انجام شده باشند تا مرحله پرورش بتواند بر پایه آنها شکل گیرد.

۱- اهداف کلی و اصول پرورش استعداد

بر اساس دیدگاه فگر (۱۹۹۷) اهداف پرورش استعدادها را می‌توان با بررسی این موارد مشخص نمود (۱) نقاط قوت فرد تیزهوش (۲) نقاط ضعف فرد تیزهوش (۳) بهبود جو کلاس به منظور جلوگیری از ناکامی و (۴) بهبود سایر توانایی‌های فرد تیزهوش که در ارتباط نزدیک با رشته خاص تیزهوشی او نیستند. برای دستیابی به تمامی این اهداف برنامه‌های خاص و پیچیده‌ای باید طرح شوند.

اصول برنامه‌ریزی برای تیزهوشان

آموزش در مدرسه باید به اندازه کافی فرایندهای شناختی او را تغذیه کند. بر اساس اهداف کاملاً مشخصی که داریم آموزش تیزهوشان باید:

- پایه فلسفی، روانشناختی و کودک‌شناختی مستحکمی داشته باشد.
- به نحوی طراحی شده باشد که جوابگوی نیازهای جامعه و همین‌طور نیازهای ملی و جهانی باشد.
- بازتابی از رفتارهای فراگیر و نه خاص باشد.
- بخشی از مجموعه کلی نظام آموزشی مدرسه باشد.
- بر رشد کلی کودک تمرکز کند و راهنمایی‌ها و دستورالعمل‌های کافی را به او ارائه دهد.
- تلاش مستمری از جانب نظام مدرسه باشد (سیسک، ۱۹۸۷).

آموزش‌های اختصاصی برای تیزهوشان

اهمیت آموزش اختصاصی تیزهوشان از جانب تعدادی از پژوهشگران مورد تاکید واقع شده است (باهنر، ۱۹۷۹؛ جتر، شوین، ۱۹۸۲؛ ناداسی، ۲۰۰۱؛ وان تاسل باسکا، ۱۹۹۲).

با این وجود عملاً تفاسیر متفاوتی از آن وجود دارد. در شیوه سنتی آموزش معمولاً دانش‌آموزان را به صورت کلی و نه به شکل خاص در نظر می‌گیرند. ولی اکنون وقت آن فرا رسیده است که در مورد دانش‌آموزان تیزهوش هر گاه امکان داشته باشد از روش معلم محور به روش دانش‌آموز محور تغییر جهت دهیم. تطبیق دادن محتوا، محصولات و محیط آموزشی با نیازهای فردی خاص باید پس از ارزیابی دقیق نقاط قوت و ضعف او صورت پذیرد. نحوه انجام این کار با مشارکت معلم و دانش‌آموز تیزهوش مشخص می‌گردد و برای آن می‌توان از اطلاعاتی هم که توسط والدین یا سایر معلمان به دست می‌آیند استفاده نمود.

۲- محتوای پرورش استعداد

بر اساس مدل رنزولی (۱۹۸۶) که به طور گسترده‌ای مورد استفاده قرار می‌گیرد برنامه‌های

پرورش استعدادها باید (۱) مهارت‌های ذهنی را با تمرکز بر شاخه‌ای غیر معمول از تیزهوشی پرورش دهند، (۲) خلاقیت را از طریق دستیابی به عناصر اجتماعی رفتار خلاقانه (نظیر همکاری و انتقاد سازنده) بهبود بخشند و موجب ارتقای خلاقیت و تفکر واگرا (همچون استفاده از تداعی‌ها، استفاده از استعارات، تجدید ساختار، جستجوی راه‌حل‌های متفاوت و تخیل) شوند و (۳) با توجه به روابط اجتماعی، دوستی‌ها و حمایت‌های خانواده پایه انگیزشی مستحکمی برای یادگیری فراهم آورد.

(بدیهی است که باید دانش‌آموزان در سنین مختلف به طرف متفاوتی برخورد نمود). اوایل دوران کودکی زمان پرورش مهارت‌های اساسی احساسی، کلامی و شناختی است. لذا دانش‌آموزان عمدتاً به زمینه خانوادگی مناسب و وقتی برای بازی نیاز دارند. تیزهوشان نباید جدای از کودکان معمولی پرورش داده شوند. در عین حال هر جا که لازم است باید برنامه‌های کوتاه و شبیه به بازی برای آنان فراهم آیند.

کودکان دبستانی مهارت‌های اولیه مثل خواندن، نوشتن و محاسبه را فرا می‌گیرند و لذا هدف اصلی برای این گروه باید تثبیت این مهارت‌ها باشد. ممکن است رشد شناختی جهت‌گیری ریشه‌های بعدی را بپوشاند. شاخه‌های خاصی از تیزهوشی نیز شاید نیازمند برنامه‌های پرورش فردی باشند. در سال‌های آخر دبستان (سنین ۱۱ تا ۱۴ سال) شاخه تیزهوشی خاص افراد را می‌توان تشخیص داد. این بدین معنی است که در این بازه زمانی باید استعداد را به موقع تشخیص داد و دانش‌آموزان تیزهوش را به نحو مناسبی تغذیه نمود. اکثر برنامه‌های پرورش استعداد در مجتمع‌های آموزشی از همین سنین آغاز می‌گردند. سال‌های دبیرستان (سنین ۱۴ تا ۱۸ سال) برای پرورش مهارت و دانش اهمیت زیادی دارند. برنامه‌های ویژه دانش‌آموزان تیزهوش باید به قدری انعطاف‌پذیر باشند که امکانات لازم برای رشته‌های مختلفی از قبیل هنر و علوم را فراهم آورند و همچنین بر جنبه‌هایی که فرد در آنها ضعف دارد تمرکز کند و به رشد شخصیت و فعالیت‌های زمان فراغت آنان نیز توجه کنند. آموزش در دوره دانشگاه آخرین مرحله آموزش رسمی است که فرد تیزهوش در آن می‌تواند قابلیت خود را شکوفا نماید. انتخاب و تسلط بر حرفه‌ای که رضایت او را فراهم آورد و همچنین فراگیری روش‌های عمومی پژوهش و کار عملی از اهمیت خاصی برخوردارند.

۳- انواع برنامه‌ها برای تیزهوشان

برنامه‌های ارائه خدمات به تیزهوشان معمولاً به سه دسته تقسیم می‌شوند که عبارتند از: تسریع تحصیلی، غنی‌سازی و جداسازی یا گروه‌بندی‌های خاص. هر چند که این روش‌ها را معمولاً به صورت جدا از هم تعریف می‌کنند ولی عملاً نمی‌توان آنها را به طور کامل از هم مجزا نمود و لذا ممکن است هم‌پوشانی‌هایی بین آنها وجود داشته باشند.

تسریع تحصیلی

تسریع تحصیلی راهی برای سرعت بخشیدن به رشد و ظهور توانایی‌های شناختی در مدرسه است. این امکان را به دانش‌آموزانی که سریع‌تر می‌آموزند می‌دهد که در برخی دروس پیشرفت کنند و به پایه‌های بالاتر بروند. این کار در طول سال‌ها بسیار بحث‌برانگیز بوده و مخالفت‌های زیادی با آن صورت گرفته است. جهش تحصیلی شکل خاصی از تسریع تحصیلی است و این خطر را دارد که در یادگیری‌های فرد خللی ایجاد نماید و حتی ممکن است مشکلات روانشناختی هم به بار آورد. ولی دانش‌آموزانی که توانایی شناختی بیشتری دارند و مشتاق پیشرفتی سریع‌تر از آنچه که نظام آموزشی اجازه می‌دهد هستند کمتر احتمال دارد که تحت تاثیر این نکات منفی قرار گیرند. به علاوه می‌توان بر خللی که پیش‌بینی می‌شوند به وجود آیند از طریق برنامه‌های آموزشی و آماده‌سازی خاص غلبه نمود. این رویکرد زمانی موثرتر به نظر می‌رسد که تسریع تحصیلی بدون خلل باشد. یعنی دانش‌آموزان در حالی که در کلاس‌های اصلی خود شرکت می‌کنند به طور پیوسته در بعضی زمینه‌ها پیشرفت کنند. در اینجا بر دستاوردهای آموزشی و نه نمرات تحصیلی تاکید می‌گردد.

بدین ترتیب تسریع تحصیلی می‌تواند علیرغم وجود مشکلات بیشترین نتایج را حاصل نماید (خاتنا، ۱۹۹۲). استنلی (۱۹۷۷) گزینه‌های مختلفی را برای تسریع تحصیلی دانش‌آموزان تیزهوش مطرح می‌کند:

- ورود زود هنگام به مدرسه
 - خروج زود هنگام از مدرسه
 - گذراندن دروسی که در سال‌های آخر دبستان و دبیرستان ضروری هستند
 - استفاده از مشاوران خاص برای برانگیختن و تدریس خصوصی دانش‌آموزان در دروس مختلف
 - گذراندن دروس سطوح بالاتر در دبیرستان یا دانشگاه
- فلد هوزن و همکاران (۱۹۸۶) راهنمایی‌هایی برای تسریع تحصیلی ارائه می‌دهند: بهره‌هوشی بیش از ۱۲۵، برخورداری از مهارت‌های تحصیلی سازگار با دروس پیشرفته، عدم وجود مشکلات روانی - اجتماعی در آنان، انگیزش بالا، سلامتی جسمانی، عدم احساس فشار از جانب والدین، رفتار مثبت معلم با او و سرانجام تسریع تحصیلی آزمایشی برای یک دوره شش هفته‌ای با امکان ارائه خدمات مشاوره به او. بدین ترتیب تسریع تحصیلی می‌تواند موثر و بی‌ضرر باشد.

غنی‌سازی

معلم‌ان در فعالیت‌های غنی‌سازی سعی بر آن دارند که قابلیت‌های دانش‌آموزان را نشان دهند. این راهی پیچیده برای پرورش مهارت‌ها، توانایی‌ها و شخصیت است و در واقع ترکیبی از چند روش

می‌باشد. مواد درسی نه فقط به لحاظ کمی بلکه به لحاظ کیفی غنی‌سازی می‌شوند. مهم‌ترین ویژگی‌های آنها عبارتند از: نو بودن، دشواری، تنوع، چالش فردی و رشد خلاقیت و مهارت‌های اجتماعی. نظام آموزشی معمولاً غنی‌سازی را به تسریع تحصیلی ترجیح می‌دهد چون از بروز مشکلات روانی - اجتماعی ناشی از نگذردن برخی سال‌های مدرسه می‌ترسد.

هر چند که دانش‌آموزان تیزهوش اغلب تجربه غنی‌سازی را دارند ولی به غنی‌سازی برنامه‌ریزی شده توسط معلم و مدرسه نیز نیازمندند. معلمان باید از طریق گروه‌بندی کردن دانش‌آموزان، جذاب‌تر ساختن مواد درسی، استفاده از روش‌های مختلف آموزش که اغلب تجربی هستند و پیوسته بازخورد گرفتن به آنان کمک نمایند (خاتنا، ۱۹۹۲).

رنزولی (۱۹۷۷) مدل سه وجهی غنی‌سازی را برای هدایت پرورش دانش‌آموزان توانا و امکان‌گذر از یک نوع فعالیت به نوعی دیگر ارائه داد. اهداف برنامه غنی‌سازی او عبارتند از: (۱) دانش‌آموزان در بخش اعظم وقتی که در برنامه‌های ویژه تیزهوشان برگزار می‌شوند کاملاً مختارند که موضوعات مورد علاقه خود را برگزینند و با هر شیوه یادگیری که خود ترجیح می‌دهند آنها را دنبال کنند. (۲) مهم‌ترین نقش معلم این است که به هر دانش‌آموز در ساختار دادن به مسائل واقعی و قابل حل کمک کند، منابع روش‌شناختی را برایش فراهم آورد و مهارت‌های پژوهشی برای حل آن مسائل خاص را به او بیاموزد. مدل از سه نوع مختلف غنی‌سازی تشکیل شده است: فعالیت‌های اکتشافی کلی، فعالیت‌های یادگیری گروهی و بررسی‌های فردی از مشکلات واقعی.

این فعالیت‌ها دانش‌آموزان را با گستره وسیعی از موضوعات آشنا می‌سازند تا آنها بتوانند مسائلی را برای تحقیق بیشتر برگزینند. اگر دانش‌آموزان با رشته‌های مختلف آشنا گردند بیشتر احتمال دارد که بتوانند آنچه را که با علاقه و مهارت‌شان سازگار است انتخاب کنند.

● هدف از دومین مرحله فعالیت‌های گروهی رشد فکری، شناختی و مهارت‌های احساسی است تا دانش‌آموز به طرز موثرتری بتواند از عهده محتوا برآید. پرورش خلاقیت، تفکر نقادانه و انعکاسی و حل مساله در این مرحله انجام می‌پذیرند.

● تمرین امور در مرحله دوم باید به استفاده عملی از این فعالیت‌ها در شرایط واقعی منجر گردد. از دانش‌آموزان انتظار می‌رود که مسائل قابل حلی را تشخیص دهند، انتخاب نمایند و راه‌حلی برای آنها بیابند. آنها باید وظایفی را مطابق با علائق و مهارت‌های خود برگزینند و مسئولیت یافتن راه حل هم با خودشان است. معلم‌ها باید به جای ارائه دستورالعمل‌های صریح نقش آماده‌سازی و تسهیل‌گری را ایفا کنند تا دانش‌آموز در حل مساله مستقل و خودکفا شود.

مدل غنی‌سازی رنزولی (۱۹۹۵) جهات جدیدی را برای غنی‌سازی ارائه می‌دهد: موقعیتی برای رشد مهارت‌های تفکر سطح بالا باید برای همه دانش‌آموزان فراهم آید. هدف این است که عملکرد درسی تمامی دانش‌آموزان در همه رشته‌های متداول درسی بهبود یابد و فعالیت‌های معمولی آموزشی با غنی‌سازی مفهومی ترکیب شوند. این مدل انعطاف‌پذیر است و به هر مدرسه‌ای اجازه می‌دهد که برنامه‌های خود را بر اساس منابع محلی موجود، جمعیت دانش‌آموزان و نقاط قوت و ضعف مدرسه پی‌ریزی نماید.

راهکارها و ابزارهای دیگری برای غنی‌سازی توسط مز (۲۰۰۴) بدین ترتیب فهرست شده‌اند: یادگیری مستقل و کار پروژه‌ای، مراکز یادگیری یا کارگاه‌ها، سفرهای علمی، برنامه‌های خاص در آخر هفته‌ها، برنامه‌های تابستانی، ایجاد رقابت برای حل مسائل واقعی که در آینده پیش می‌آیند و المپیادهای علمی. محتوای برنامه‌های غنی‌سازی باید جالب و چالش‌برانگیز باشد و مثلاً هنر، نجوم، هوافضا، اقیانوس‌شناسی، روانشناسی، تاریخ علوم و فرهنگ‌ها، فیلم‌سازی و بازار سهام را در بر گیرد. نوشتن، ویرایش و انتشار روزنامه مدرسه فرصت خوبی برای برنامه‌غنی‌سازی به دست می‌دهد.

برنامه‌های جداگانه و گروه‌بندی‌های خاص

دانش‌آموزان تیزهوش نیازها و علائق خاصی دارند که باعث می‌شود متفاوت از دانش‌آموزان معمولی رفتار کنند. لذا لازم است در کلاس‌ها یا مدارس جداگانه‌ای تحصیل نمایند. می‌توان مدارس، کلاس‌ها یا گروه‌های خاصی برای تیزهوشان ایجاد نمود یا این که برنامه‌های پرورشی اختصاصی برای هر یک از آنان پدید آورد. آموزش جداگانه تیزهوشان ممکن است مفید باشد ایجاد و اداره یک کلاسی متشکل از دانش‌آموزانی با مهارت‌های مشابه برای معلمان کار ساده‌ای است و به علاوه بیشتر احتمال دارد که دانش‌آموزان از یکدیگر در یادگیری یا سایر جنبه‌های زندگی حمایت کنند. از آنجایی که خود را با دانش‌آموزانی که مهارت‌های مشابهی دارند مقایسه می‌کنند درکی که از خود می‌یابند به واقعیت نزدیک‌تر خواهد بود.

از میان جنبه‌های منفی این کار هم می‌توان به جداسازی یا کاهش اعتماد به نفس آنان در صورتی که نتوانند ارزش واقعی و مهارت‌های سطح بالای خود را در یابند اشاره نمود. دلیل این امر این است که فقط آنها با دانش‌آموزانی که مهارت‌های مشابهی دارند تعامل می‌کنند.

معلمان معمولاً بر این نکته توافق دارند که دانش‌آموزان تیزهوش نیاز دارند که حداقل بخشی از روز را با سایر دانش‌آموزان تیزهوش بگذرانند تا با سرعت دلخواه خود بیاموزند و یکدیگر را تهییج کنند و به هم انگیزه دهند.

ولی در مورد میزان زمانی که باید به این کار اختصاص یابد بحث فراوان است و از خیلی کم تا

خیلی زیاد و همین‌طور میزان اختصاصی کردن امر را شامل می‌شود. به‌طور خلاصه جداسازی اشکال متفاوتی دارد از جمله:

- کلاس‌های معمولی
- کلاس‌های معمولی با گروه‌بندی‌های درون‌کلاسی
- کلاس‌های معمولی با اجازه خروج از کلاس
- کلاس‌های معمولی با گروه‌بندی‌های خاص / اجازه خروج
- کلاس‌های اختصاصی
- کلاس‌های اختصاصی با گروه‌بندی‌های خاص
- کلاس‌های اختصاصی با اجازه خروج از کلاس
- کلاس‌های اختصاصی با گروه‌بندی‌های خاص / اجازه خروج
- کلاس‌های ویژه همراه با برخی کلاس‌های یکپارچه
- کلاس‌های خاص و مدارس خاص (سیسک، ۱۹۸۷)

اگر بخواهیم موارد فوق‌الذکر را خلاصه نماییم باید بگوییم که از تمامی راه‌ها و روش‌های مزبور می‌توان به شکل موثری استفاده کرد. ولی همواره باید جوانب امر را به دقت زیر نظر گرفت. کودک تیزهوش باید بتواند از کودکی‌اش لذت ببرد و لذا علاوه بر برنامه‌های پرورشی و حمایتی باید بتواند به تفریح هم بپردازد و وقت آزاد داشته باشد. باید بدانیم که دانش‌آموزان و شرایط یادگیری آنان می‌توانند خیلی متفاوت باشند. در نتیجه هیچ راه فراگیری وجود ندارد که بتوان گفت قطعاً موثر است. همیشه باید خود را با شرایط وفق دهیم. تصمیم‌گیری در مورد آموزش باید به اتفاق خود دانش‌آموز و مطابق با علائق خاص و مهارت‌های او باشد.

به علاوه معلم نیز باید رفتار مناسبی از خود نشان دهد. معلمان تیزهوشان باید ذهنی باز داشته باشند، دانش‌آموزان خود را درک و از آنان پشتیبانی نمایند.

شیوه‌های پرورش استعداد در کلاس

دو شیوه که به‌طور گسترده‌ای در اغلب کلاس‌ها مورد استفاده قرار می‌گیرند در اینجا شرح داده می‌شوند.

تمایز: به معنی اصلاح وضعیت آموزش دانش‌آموزان بر طبق نیازهای خاص آنان می‌باشد. این کار می‌تواند شامل تغییر دادن محتوا، ساختار یا سطح مواد درسی یا روش تدریس معلم باشد. علائق، مهارت‌ها، نیازها و سطح علمی دانش‌آموز راه‌های صحیح آموزش به او را تعیین می‌کنند. مطالب

درسی با سطوح مختلف برای آموزش متمایز مناسبند چون این مطالب خودشان متمایز هستند. ساده‌ترین راه تمایز گذاشتن این است که دانش‌آموز بتواند بین تکالیف مختلفی که به زمان مشابهی نیاز دارند ولی نیازمند فنون یادگیری متفاوت و سطوح مختلف تحقیق دارند انتخاب کند.

کار پروژه‌ای: این شیوه در آموزش دانش‌آموزان معمولی و تیزهوش در حال گسترش می‌باشد. در اینجا بر روی یک موضوع پیچیده کار می‌شود و موقعیتی برای به دست آوردن تجربیات جدید و بکارگیری آنها فراهم می‌آید. شامل برنامه‌ریزی، اجرا و ارائه پژوهشی عملی تحت نظارت معلم و توسط خود دانش‌آموز است. منبع اصلی دانش در اینجا تجربه می‌باشد. موضوعات پروژه‌ها معمولاً شامل مواردی می‌شود که میان دو رشته متداول نظیر هنر و علوم قرار می‌گیرند و در نتیجه به موضوع از جهات مختلفی پرداخته می‌شود.

وظیفه معلمان در اینجا این است که امکان کار مستقل را برای دانش‌آموزان فراهم کنند و به دانش‌آموزان کمک نمایند تا تجربیات خود را با یکدیگر در هم آمیزند. کار پروژه‌ای معمولاً همکاری دانش‌آموزان را می‌طلبد و لذا علاوه بر رشد مهارت‌ها و تجربیات شناختی، موجب پرورش مهارت‌های اجتماعی و ارتباطی آنان نیز می‌گردد. وجه مشخصه پروژه‌هایی که در آموزش تیزهوشان به کار می‌روند چالش‌های فردی (مثل استفاده از منطق، تفکر استنتاجی، ساختاربندی، بکارگیری دانش و ...)، استفاده از تفکر خلاق (مثل اصلیت، خیال-پردازی، تغییر دادن جنبه‌ها، ترکیب، مخاطره‌پذیری، جستجوی راه‌های دیگر و ...) و استفاده و پرورش مهارت‌های اجتماعی (مثل رهبری، همکاری، مباحثه، استدلال، توافق، انتقاد و ...) هستند.

نتیجه‌گیری

با توجه به واقعیات ذکر شده می‌توان این طور نتیجه گرفت که اهمیت رشد و پرورش استعدادها به خوبی پذیرفته شده است. تعداد پژوهش‌های نظری، کتاب‌ها و مقالات، کاربردهای عملی و برنامه‌های خاص در چند دهه گذشته رو به افزایش بوده است.

در این مقاله به مرور مسائل نظری و چهارچوب‌های طرح‌ریزی برنامه‌های پرورش استعدادها، عمدتاً به منظور تفهیم به معلمان و دانش‌آموزانی که با این مبحث آشنا نیستند، پرداخته شده است. این می‌تواند اولین گام برای تفکر، ایجاد یا کار بر روی یک برنامه پرورشی باشد. معلمان یا سایر متخصصانی که با دانش‌آموزان تیزهوش سروکار دارند همیشه باید این اصول کلی را مد نظر داشته باشند و مطابق با نیازهای خاص، علائق و قابلیت‌ها عمل کنند تا فرصتی واقعی در اختیار دانش‌آموزان تیزهوش قرار دهند و ایشان به توانایی‌های بالقوه خود دست پیدا نمایند.